

Anmeldelse af Hammershøj, L. & Schmidt, L-H., "Dansk forskning i pædagogik og uddannelse", Danmarks Pædagogiske Institut 1999

Rasmussen, Palle

Published in:
Tidsskrift for Socialpædagogik

Publication date:
2000

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Rasmussen, P. (2000). Anmeldelse af Hammershøj, L. & Schmidt, L-H., "Dansk forskning i pædagogik og uddannelse", Danmarks Pædagogiske Institut 1999. *Tidsskrift for Socialpædagogik*, (5), 60-62.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Lars Geer Hammershøj og Lars-Henrik Schmidt: *Dansk forskning i pædagogik og uddannelse - en kortlægning af perioden 1994-1999*. DPI nr. 1999.33, København 1999 (93 sider).

Anmeldt af Palle Rasmussen, Videncenter for Læreprocesser, Aalborg Universitet

Denne rapport, som er bestilt af Undervisningsministeriet, kortlægger omfanget af dansk forskning i pædagogik og uddannelse, samt hvordan denne forskning fordeler sig på temaer og institutioner. Materialet er indsamlet på den måde, at en bred gruppe af forskningsinstitutioner og organisationer er blevet bedt om at for det første at beskrive den forskning, de har udført i perioden 1995-99, og for det andet at levere en liste over forskningspublikationer udgivet i perioden. De indsamlede publikationslister bliver imidlertid ikke analyseret i rapporten. Det skyldes ifølge forfølge forfatterne, at materialet var større, og først og fremmest mere indhomogent end forventet. Anvendelse af materialet ville kræve “..en omfattende systematisering og indeksering” (s 8), og det var der ikke tid og ressourcer til inden for undersøgelsens rammer. Det er forståeligt nok; men det er samtidig problematisk, fordi en analyse af publiceringsmønsteret ville have kunnet gøre analysen mere dybtgående og præcis.

Et grundlæggende spørgsmål er, hvad der falder inden for forskning i pædagogik og uddannelse. I undersøgelsen defineres dette pragmatisk som den forskning, pædagogiske forskere og uddannelsesforskere bedriver, samt den forskning, der er sammenlignelig hermed (s 7). Det rejser selvfølgelig spørgsmål om, hvordan man identificerer pædagogiske forskere og uddannelsesforskere. Det forklares ikke i rapporten; men man må gå ud fra, at det er sket ved at identificere forskningsudførende enheder, som i deres navne signalerer, at de arbejder med pædagogik og uddannelse. Den definatoriske uklarhed får ikke den store betydning for undersøgelsen, fordi forfatterne i praksis bruger en rummelig definition af feltet, og hellere tager for meget med end for lidt.

Rapporten kortlægger forskningen i pædagogik og uddannelse på to måder. I første del beskrives den forskning ud fra de institutioner, hvor den udføres. Institutionerne er ordnet i tre grupper: For det første nøgleinstitutioner, hvor forskningsområdet har høj prioritet og betydeligt volumen. For det andet relevante institutioner, hvor forskningsområdet har betydelig prioritet, og for det tredje andre institutioner, hvor forskningsområdet findes, men har begrænset prioritet. Beskrivelserne tager udgangspunkt i institutionernes egne formuleringer, og det er efter min opfattelse en fordel, selv om det betyder, at begreber ikke nødvendigvis har samme betydning i alle afsnit. I enkelte tilfælde undrer jeg mig også over enkelte forskningsinstitutioners placering i kategorierne. F.eks. er der blandt nøgleinstitutionerne en samlekategori, som hedder “sektorforskningsinstitutioner m.v.”. Her er bl.a. Danmarks Pædagogiske Læreruddannelse er medtaget. Men Udviklingscenteret for Folkeoplysning og Voksenundervisning, som har lidt flere forskningsårsværk, og som i sin funktion mere ligner en sektorforskningsinstitution, er ikke fundet værdig til en placering blandt nøgleinstitutionerne. En anden indvending gælder spørgsmålet om hvilke forskningsinstitutioner, der overhovedet indgår i undersøgelsen. Forfatterne nævner, at der er forskningsinstitutioner, som ikke har responderet på henvendelse, og de giver et par eksempler på sådanne institutioner. Men der burde have været en komplet liste over institutioner, som ikke havde responderet. Det ville bidrage til, at læserne kunne vurdere fremstillingens pålidelighed.

I anden del kortlægges forskningen tematisk. Forfatterne arbejder med syv hovedtemaer, som kombinerer institutions- og livsområder med videnskabelige indfaldsvinkler. Som eksempler på temaerne kan nævnes “Børne- og skolepædagogisk forskning”, “Sociologisk-pædagogisk forskning og uddannelsesforskning” samt “Fagdidaktik på ungdoms- og voksenuddannelsesområdet”. Man kan selvfølgelig diskutere afgrænsningen af temaerne og udvalget af stof inden for de enkelte temaer, men forfatterne bestræber sig for at indfange bredden. Alt i alt giver rapporten en nyttig og læselig oversigt over forskningsmiljøer og temaer inden for dansk pædagogisk forskning og uddannelsesforskning. Det er udmærket håndværk, omend ikke så ophidsende.

Mere problematisk bliver det, når forfatterne søger at supplere beskrivelsen med kvantitative indikatorer på fordelingen af forskningsressourcer og forskningsindsats. De inddrager to indikatorer på indsatsen ved de forskellige forskningsinstitutioner i undersøgelsesperioden: Antallet af publikationer og for antallet af forskningsårsværk. Hvad angår publikationerne har forfatterne som nævnt måttet opgive at gennemføre en nærmere analyse af de indsendte publikationslister. I stedet oplyses det simple publikationstal. Forfatterne nævner selv nogle af de oplagte forbehold over for en sådan indikator: De indsendte materiale er uhomogent og i nogle tilfælde ufuldstændigt; der skelnes ikke mellem forskellige typer publikationer som f.eks. småartikler og anmeldelser, videnskabelige artikler, bøger og afhandlinger. Der kan være forskningsområder (f.eks. dele af naturvidenskaberne), hvor den fælles tradition for publicering er så stærk, at et samlet publikationstal vil være en brugbar indikator, fordi det bygger på nogenlunde samme mix af publikationstyper ved de forskellige forskningsinstitutioner. Men kan man ikke gå ud fra inden for pædagogisk forskning og uddannelsesforskning, hvilket også fremgår af rapportens kortlægning af forskningsmiljøerne. F.eks. peges der i afsnittet om Danmarks Lærerhøjskole på, at “..hensynet til den danske skoleverden har vejet tungere med hensyn til publikations- og formidlingsstrategien end hensynet til den enkelte forskers kvalificering i internationale forskningsmiljøer” (s 40). Hermed menes formodentlig, at mindre artikler og rapporter rettet mod skoleverdenen udgør en betydelig del af publikationerne fra DLH. Spørgsmålet er så, hvad det samlede antal publikationer egentlig siger? Forfatterens svar på dette er ikke overbevisende. De skriver, at publikationstallet kan give “..en vis ide om forskningsinstitutionernes egen opfattelse af forskningens volumen” (s 9). Men publikationstallet er en objektiv indikator på aktivitet, en optælling af handlinger. Hvis man bruger publikationstallet som indikator, må det være fordi de optalte handlinger er sammenlignelige. Man kunne godt have udviklet en indikator for institutionernes vurderinger af forskningens omfang, f.eks. ved at stille dem spørgsmål ud fra en skala. At blande de to ting sammen er mystificerende.

Den anden kvantitative indikator er antallet af forskningsårsværk. Her opgøres, hvor meget arbejdstid institutionerne lægger i pædagogisk forskning og uddannelsesforskning. Nogle af de publikationer, som indgår i en institutions publikationstal, har måske krævet en halv dags arbejde, mens andre har krævet adskillige års arbejde. Derfor er antallet af forskningsårsværk en mere sammenlignelig størrelse end det simple publikationstal. Til gengæld er det et alvorligt problem, at denne indikator ikke bygger på en systematisk indsamling af oplysninger. Forskningsinstitutionerne er ikke blevet bedt om at opgøre deres forskningsårsværk ud fra fælles retningslinier; rapportens forfattere har “..forsøgt at anslå antal forskningsårsværk i forbindelse med referaterne af institutionernes forskning”. Selv om institutionerne efterfølgende har haft mulighed for at kommentere forfatterens skøn, må man

sige, at opgørelsen af forskningsårsværk er fremkommet på en meget lemfældig måde.

I sidste del af rapporten anvendes årsværksfordelingen i en summarisk kortlægning af forskningsindsatsen ud fra tre perspektiver: Vidensformer (hvormed menes videnskabelige indfaldsvinkler til forskningsfeltet: psykologi, sociologi antropologi, filosofi og teknologi), livsfaser (børnelivsområdet, skoleområdet, ungdomsområdet voksenområdet og ældreområdet), samt typer af forskning (anvendelsesorienteret forskning over for grundforskning, empirisk forskning over for teoretisk forskning, og dokumenterende forskning over for teoriudviklende forskning). Som eksempler på resultater af denne kortlægning kan nævnes, at vidensformen pædagogisk filosofi udgør mellem 5% og 10% af forskningen, mens vidensformen pædagogisk teknologi udgør mellem 25% og 35% (heraf IT-støttet pædagogik alene omkring 5-10%); mellem 10 og 15% af forskningen falder inden for børnelivsområdet, mens mellem 35% og 45% falder inden for voksenområdet; og grundforskning udgør omkring 20% af forskningen, anvendelsesorienteret forskning omkring 80%. Selvfølgelig med at anlægge de tre perspektiver på forskningen er god, men de kvantitative fordelinger er så upræcise og bygger på et så usikkert grundlag, at de burde have været udeladt.

Rapporten afsluttes af en kort konklusion, hvor forfatterne bl.a. peger på, at peger på, at dansk forskning i pædagogik og uddannelsesforskning er præget af et "grundforskningsefterslæb", fordi omfanget af rekvireret forskning over en periode er øget betragteligt, mens grundforskningens omfang ikke er øget i samme takt. Selvfølgelig om det ikke er helt gennemskueligt, hvad der i rapporten regnes som grundforskning, ligger denne konklusion i forlængelse af kortlægningen. Når forfatterne konkluderer, at forskningen er ukoordineret, at der mangler en politisk forskningsstrategi og at forskningsmiljøerne er for små, har det derimod ikke nogen basis i kortlægningen, men udtrykker forfatternes uforgrubelige mening.

Alt i alt: Rapporten giver et nyttigt overblik over dansk forskning i pædagogik og uddannelse, både hvad angår forskningsmiljøer og forskningstemaer. Forsøget på at kvantificere vægten af forskningsmiljøer og forskningstemaer er derimod ikke vellykket; det de anvendte data er for dårlige, og grundlaget for analyser og konklusioner er for usikkert. Det er forståeligt nok ud fra de vilkår, analysen er lavet under - hvilket nydeligt illustrerer een af rapportens konklusioner, nemlig at den grundlæggende forskning, hvor ambitionen om at undersøge til bunds og forklare sætter dagsordenen, har for dårlige vilkår i dansk uddannelsesforskning.